

ОСИГУРЯВАНЕ КАЧЕСТВО НА ЕЛЕКТРОННИТЕ КУРСОВЕ ЗА ДИСТАНЦИОННА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА – ОПИТЪТ НА ВЕЛИКОТЪРНОВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

Проф. д-р Стоянка Лазарова, доц. д-р Лъчезар Лазаров
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Резюме. След обзор на научната литература са предложени научно обосновани вътрешноуниверситетски механизми за повишаване качеството на дистанционното обучение в синхрон с държавната нормативна уредба, като акцент на настоящия доклад е моделът за оценяване на електронните курсове за дистанционно обучение от експерти (по специално разработени правила).

Предимство на модела е, че води до действително повишаване качеството на електронните курсове за дистанционно обучение. По тази система всеки преподавател, чийто курс подлежи на проверка и оценка, получава нужната подкрепа и внася личен принос към приважване на дистанционната форма към държавните изисквания. Недостатък на модела е необходимостта от прецизна проверка на курса от страна на експертите, което изисква време и труд. Потърсени са начини за отстраняване на този проблем.

Ключови думи: университетски електронни курсове; дистанционно обучение

1. Въведение

По време и след пандемията от COVID-19 дистанционното обучение е една от най-дискутираните теми, което доказва нейната актуалност. Обучението от разстояние се счита за по-демократична форма на образование (Konstantinidis 2022). Основните критики към практиките за дистанционно обучение са насочени към качеството в сравнение с традиционното обучение, макар че научните изследвания (Bates 2022; Saykılı 2018; Simonson et al. 2015; Dykman & Davis 2008) не показват да има значителна разлика в ефективността и качеството между традиционното и дистанционното обучение.

Качеството на учебните курсове е от ключово значение за повишаване ефективността на ученето и преподаването в дистанционна форма. Новата

Наредба¹ за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища (в сила от 2021 г.) наложи промени в дистанционната форма на обучение. Създаването на качествен електронен учебен курс, който да отговаря на държавните изисквания, е сложен процес, изискващ много време, труд и компетентности от преподавателите.

Във Великотърновския университет осигуряването на качество на е-курсовете за дистанционната форма се реализира чрез вътрешноуниверситетски механизми в синхрон с държавната нормативна уредба по два начина. Първият е установяване нивото на удовлетвореност на студентите и преподавателите от обучението (анкетно проучване), а вторият – оценяване на е-курсовете за дистанционно обучение от експерти (комисия за мониторинг на качеството по специално разработени правила²). В настоящия доклад разглеждаме втория начин (модел). Основна дейност на Комисията е извършване на периодични проверки с цел мониторинг и оценка качеството на създадените курсове съобразно утвърдените от Акредитационния съвет на НАОА критерии³ за оценяване на дистанционната форма на обучение (2017). Предимство на модела е, че води до действително повишаване качеството на електронните курсове за дистанционно обучение. Недостатък необходимостта от прецизна проверка изисква време и труд. Предлагаме научно обосновано решение на проблема, а именно въвеждане на шаблон за качествен е-курс.

2. Теоретична рамка

От началото на учебната 2022/2023 година в платформата за дистанционно обучение за всяка дисциплина екипът от Центъра за дистанционно обучение създава курсовете с шаблон (темплейт). Идеята за шаблон на качествен е-курс не е нова. Темплейтът на електронен курс е курс, който съдържа предварително създадени или частично проектирани елементи, които могат да се адаптират и персонализират. Предложеният шаблон за електронен курс е предназначен основно да следва държавните изисквания на Наредбата и критериите за дистанционно обучение на НАОА; да предостави на преподавателите възможности за лесно и бързо създаване на качествен курс; и не на последно място, да се намали обемът труд, свързан с проверка и оценка на курсовете от Комисията.

Автори като (Martin et al. 2021; Konstantinidis 2022) в свои публикации обосновават основните елементи за качествен е-курс. При изграждането на модела за шаблон имахме предвид описаните от цитираните изследователи стандарти, както и заложените в критериите на НАОА и Наредбата изисквания към качествен е-курс. След обзор на литературните източници можем да обобщим потенциалните ползи от въвеждането на темплейт, описани в научната литература. Те са:

– за *образователната институция* – предоставянето на шаблон за „най-добри практики“ намалява разходите и усилията, свързани с разработване и

оценяване на курсове (Bachman and Stewart 2011);

– за преподавателите – начин да се спести време в етапа на планиране на е-курс (Scutelnicu et al. 2019);

– за студентите – в онлайн обучението студентът е нужно да усвои умения за работа с различни формати на интерфейс в отделните курсове от програмата, с което се добавя още едно ниво на когнитивно натоварване. Това натоварване може да бъде избегнато, ако компонентите на курса са унифицирани чрез темплейт на е-курс (Borgemenke et al. 2013).

3. Оценка на електронните курсове за дистанционна форма във ВТУ

Работата на Комисията по оценяване на курсовете стартира от есента на 2020 г., а използването на шаблона – от началото на 2022/2023 академична година. В настоящата статия си поставяме за цел да докажем предположението, че въвеждането на шаблона ще доведе до по-високи оценки от проверките на Комисията. В следващите таблици са представени критериите за оценка (табл. 1), скалата за оценяване (табл. 2.1. и табл. 2.2.) и анализът на резултатите от проверките (табл. 3).

Таблица 1. Критерии за оценяване на електронен курс

Група критерии	Критерии (общият брой точки по критериите е 18)
Първа група – макс. 4 точки	Критерий 1. Наличие на мултимедийни и интерактивни учебни ресурси – макс. 2 точки (виж. таблица 2.1)
	Критерий 2. „Налични средства за осигуряване на различни пътища от учебни дейности и материали за постигане на учебни цели и представяне на учебно съдържание“ ³ – макс. 2 точки (виж. таблица 2.1)
Втора група – макс. 10 точки	Критерий 3. „Създадена е ефективна система за персонална помощ на студентите в дистанционна форма на обучение“ ³ – макс. 2 точки (виж. таблица 2.1)
	Критерий 4. „Списък на услуги и средства за достъп на студентите до информация относно начините за спешно получаване на подкрепа и помощ както в процеса на обучение, така и при администриране на ДФОС“ ³ – макс. 2 точки (виж. табл. 2.1)
	Критерий 5. „Документирани процедури и регламенти за действие при осигуряване и провеждане на персонални консултации“ ³ – макс. 2 точки (виж. табл. 2.1)
	Критерий 6. „Учебни графици за студенти в ДФО“ ³ – макс. 2 точки (виж. табл. 2.1)
	Критерий 7. „Мерки за действия при неспазване на учебния график, слаба активност и ниски постижения на студенти в ДФО“ ³ – макс. 2 точки (виж. табл. 2.1)

Трета група – макс. 4 точки	Критерий 8. „Методи и подходи, специфични за ДО, ползвани за проектиране и създаване на учебни материали и ресурси“ ³ – макс. 2 точки (виж. табл. 2.1)
	Критерий 9. „Методи и критерии за оценяване на знанията, уменията и напредъка на обучаваните съобразно спецификата на ДФО“ ³ – макс. 2 точки (виж. табл. 2.1)

Таблица 2.1. Скала за оценяване за всеки критерий

Оценка	Брой точки
Курсът отговаря на критерия	2 точки
Курсът отговаря частично на критерия	1 точка
Курсът не отговаря на критерия	0 точки

Таблица 2.2. Скала за оценяване на курс

Оценка	Брой точки
Курсът удовлетворява критериите	14 до 18 т.
Курсът частично удовлетворява критериите	9 до 13 вкл.
Курсът не удовлетворява критериите	До 9 т. вкл.

Таблица 3. Анализ на резултатите от проверките

Дата на проверката	09.10. 2020 г.	05.03. 2021 г.	15.10. 2021 г.	04.03. 2022 г.	11.10. 2022 г.	10.03. 2023 г.
Брой проверени курсове	12	16	12	11	9	7
Среден резултат за първа група критерии (макс. точки – 4)	1,33	3,31	3,42	2,36	3	3,43
Среден резултат за втора група критерии (макс. точки – 10)	2,83	7,06	8,1	5,18	8,44	9,14
Среден резултат за трета група критерии (макс. точки – 4)	1,17	3,44	3,5	2,18	2,44	3,71
Общ среден резултат (макс. т. – 18)	5,33	13,81	15,17	9,73	13,89	16,29

Данните от табл. 3 показват трайна тенденция към повишаване качеството на е-курсовете. След всяка проверка се прави анализ на резултатите, търсят се слабите места и се насочват усилията към тяхното отстраняване.

За настоящото изследване е важно да установим дали въвеждането на темплейта води до по-високи оценки. За целта ще направим сравнение между оценките на курсовете преди и след въвеждането на темплейта (табл. 4).

Таблица 4. Сравнение между брой точки преди и след въвеждане на шаблона

	Преди шаблона	След шаблона
Брой проверени курсове	51	16
Среден резултат за първа група критерии (макс. точки – 4)	2,67 точки	3,215 точки
Среден резултат за втора група критерии (макс. точки – 10)	6,37 точки	8,79 точки
Среден резултат за трета група критерии (макс. точки – 4)	2,65 точки	3,075 точки
Общ среден резултат (макс. точки – 18)	11,69 точки	15,09 точки

Данните от табл. 4 показват, че броят на точките по отделните групи критерии след въвеждане на шаблона за качествен курс са по-високи, а общият среден резултат е 15,09 точки, т.е. над 14 точки, което според таблица 2.2. означава, че курсовете, като цяло, имат оценка „удовлетворяват критериите“. В сравнение с общия среден резултат преди шаблона – 11,69 точки, което отговаря на обща оценка „частично удовлетворяват критериите“ (според табл. 2.2). **Този резултат категорично доказва нашето предположение, а именно – въвеждането на шаблона води до по-високи оценки от проверките на Комисията.**

Интересен е въпросът дали резултатите от проверките могат да ни ориентират за дефицити в знанията и уменията на преподавателите по отношение на дистанционното обучение. Ако приемем следното *твърдение*: ако над 50% от оценяваните курсове са получили максимален брой точки (2) на всеки критерий от дадена група критерии, то можем да кажем, че дадено знание или умение е овладяно. Табл. 5 ни дава обобщена информация за всички проведени до момента проверки.

Таблица 5. Брой курсове, получили оценка „курсът отговаря на критерия“ – 2 т.

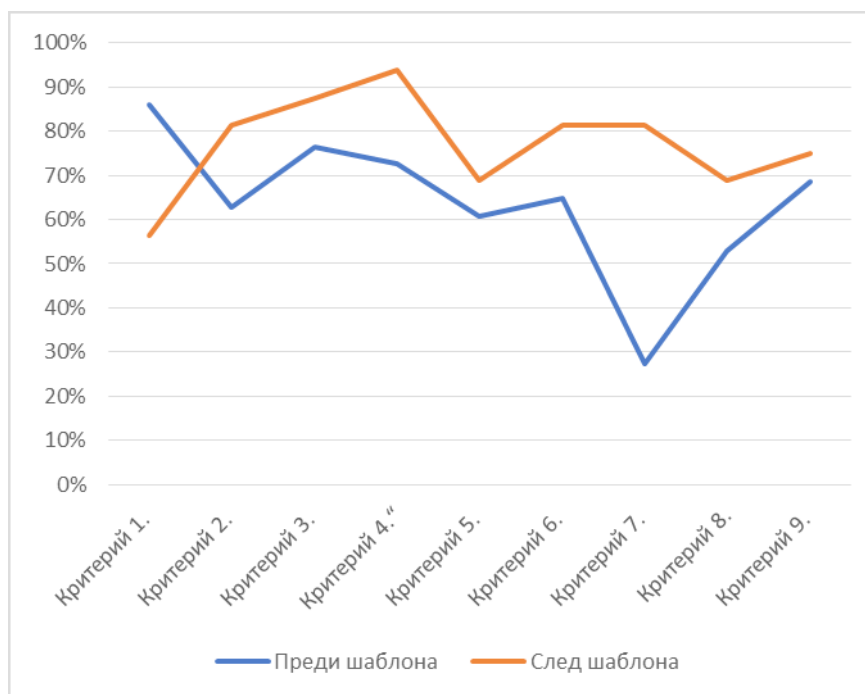
Критерии	09.10. 2020	05.03. 2021	15.10. 2021	04.03. 2022	11.10. 2022	10.03. 2023	Брой курсове	Дял от броя на всички курсове
Кр. 1.	4	14	9	7	6	3	43	(64%)
Кр. 2.	4	12	10	6	6	7	45	(67,16%)
Кр. 3.	6	13	11	9	8	6	53	(79,10%)
Кр. 4.	5	13	11	8	8	7	52	(77,61%)
Кр. 5.	2	11	11	7	5	6	42	(62,69%)
Кр. 6.	2	12	10	9	7	6	46	(68,66%)

Кр. 7.	1	5	5	3	7	6	27	(40,30%)
Кр. 8.	4	10	10	3	6	5	38	(56,72%)
Кр. 9.	3	14	11	7	5	7	47	(70,15%)

За настоящото изследване обаче е важно да сравним резултатите преди и след въвеждането на шаблона, табл. 6 и фиг. 1.

Таблица 6. Дял на курсовете, получили оценка „курсът отговаря на критерия“ (2 т.) от броя на всички курсове в проценти (%)

Критерии	Кр. 1	Кр. 2	Кр. 3	Кр. 4	Кр. 5	Кр. 6	Кр. 7	Кр. 8	Кр. 9
Преди шаблона	86	62,75	76,47%	72,55	60,78	64,71	27,45	52,94	68,63
След шаблона	56,25	81,25%	87,5%	93,75%	68,75	81,25	81,25	68,75	75

Фигура 1. Сравнение между дела на курсовете, получили максимална оценка, преди и след използване на шаблона

От анализа на данните можем да направим следния извод: за проверките след въвеждане на шаблона – при трите групи критерии процентите на броя на курсовете, получили максимален брой точки, са по-големи от 50%, следователно, като цяло: умението за дизайн на учебни ресурси и учебни дейности (първа група критерии), умението за персонализиране на обучението (втора група критерии) и знанията и уменията за дизайн на дистанционното обучение (трета група критерии) са овладени от преобладаващата част от оценените преподаватели. На фиг. 1 нагледно се вижда разликата между дяловете на курсовете, получили максимална оценка, преди и след използване на шаблона. Кривата, показваща дела на курсовете с максимална оценка след въвеждането на шаблона, е в зоната на високите проценти (над 50%). Този резултат още веднъж показва, че **въвеждането на шаблона води до по-високи оценки от проверките на Комисията.**

4. Заключение

След обзор на научната литература е представен вътрешноуниверситетски механизъм за повишаване качеството на дистанционното обучение, а именно оценяване на електронните курсове за дистанционно обучение от експерти (по специално разработени правила). Предимство на представения модел е – води до действително повишаване качеството на е-курсове за дистанционно обучение. Недостатък е огромният обем работа по оценяване на курсовете. В статията е предложено научно обосновано решение за оптимизиране работата както на преподавателите, така и на оценителите. През 2022/2023 учебна година е използван шаблон на качествен е-курс за дистанционна форма на обучение с цел да се облекчи специфичното натоварване на преподавателите при планирането на курсовете и им помага да вземат педагогически разумни решения. Шаблонът унифицира курсовете, което улеснява работата по проверка на тяхното качество.

Анализът на резултатите от проверките категорично доказва нашето предположение, а именно – въвеждането на шаблона води до по-високи оценки от проверките на Комисията, т.е. до по-качествени е-курсове. Данните показват също, че умението за дизайн на учебни ресурси и учебни дейности (първа група критерии), умението за персонализиране на обучението (втора група критерии) и знанията и уменията за дизайн на дистанционното обучение (трета група критерии) са овладени от преобладаващата част от оценените преподаватели. Изследването доказва тезата.

NOTES

1. Regulations on the national requirements for the organization of distance teaching and learning at universities, take effect from September 1, 2021. [in Bulgarian].

2. Rules of the Commission for monitoring the quality of distance education - <https://akr.uni-vt.bg/getnbdoc.aspx?d=408&f=408.pdf> [In Bulgarian].
3. Criteria for Evaluation of Distance Teaching and Learning, adopted by the Accreditation Council of the National Agency for Evaluation and Accreditation on March 9, 2017. [in Bulgarian].

REFERENCES

- BACHMAN C.; STEWART C., 2011. Self-Determination Theory and Web-Enhanced Course Template Development. *Teaching of Psychology*, vol. 38, no. 3, pp. 180 – 188, DOI: 10.1177/0098628311411798.
- BATES, A.W., 2022. Teaching in a Digital Age: Third Edition – General. *Guidelines for designing teaching and learning*. Vancouver, B.C.: Tony Bates. Associates Ltd. [viewed 18 February 2023]. Available from <https://pressbooks.bccampus.ca/teachinginadigitalagev3m/>.
- BORGEMENKE A.J. ET AL, 2013. Universal course shell template design and implementation to enhance student outcomes in online coursework. *Quarterly Review of Distance Education*, vol. 14, no.1, pp. 17 – 23. ISSN 1528-3518.
- DYKMAN, C. A., Davis, C. K., 2008. Online education forum: Part two— Teaching online versus teaching conventionally. *Journal of Information Systems Education*, vol. 19, no. 2, pp. 157 – 164. ISSN 1055-3096.
- KONSTANTINIDIS, A., 2022. Analysis of design elements in universal course shell templates of high-ranking universities. *Knowledge Management & E-Learning*, vol. 14, no. 3, pp. 344 – 359. ISSN 2073-7904.
- MARTIN, F., BOLLIGER, D. U., & FLOWERS, C., 2021. Design matters: Development and validation of the online course design elements (OCDE) instrument. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, vol. 22, no. 2, pp. 46 – 71. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v22i2.5187>.
- SAYKILI, A., 2018. Distance education: Definitions, generations, key concepts and future directions. *International Journal of Contemporary Educational Research*, vol. 5, no. 1, pp. 2–17. ISSN: EISSN-2148-3868
- SCUTELNICU, G.; TEKULA, R.; GORDON, B. & KNEPPER, H. J., 2019. Consistency is key in online learning: Evaluating student and instructor perceptions of a collaborative online-course template. *Teaching Public Administration*, vol. 37, no. 3, pp. 274 – 292. DOI: 10.1177/0144739419852759.
- SIMONSON, M.; SMALDINO, S. & ZVACEK, S., 2019. *Teaching and Learning at a Distance – Foundations of Distance Education*. Information Age Publishing; 7th edition. ISBN-10|164113626X.

PROVIDING QUALITY FOR REMOTE E-COURSES IN UNIVERSITIES – THE EXPERIENCE OF THE ST. CYRIL AND ST. METHIDIUS UNIVERSITY OF VELIKO TARNOVO

Abstract. After an overview of the scientific literature, scientifically proven inner university mechanisms, aiming to increase the quality of distance learning in accordance with our country's regulations have been proposed, with the emphasis of this report being the model for evaluating e-courses for distance learning by experts (according to specially developed rules).

One of the model's key benefits is that it actually leads to increased e-course quality when distance learning is concerned. With this system every teacher, whose course is subject to evaluation, is provided with the support that is needed and has a personal contribution in helping distance learning meet country requirements. A disadvantage of the model is the need for precise verification and approval of the course by experts, which requires time and effort. Ways to resolve this problem were investigated.

Keywords: distance e-courses in universities; e-learning; distance learning

✉ **Prof. Stoyanka Georgieva-Lazarova, PhD**

ORCID iD: 0000-0001-7467-2588

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

Veliko Tarnovo, Bulgaria

E-mail: s.lazarova@live.uni-vt.bg

✉ **Dr. Luchezar Lazarov, Assoc Prof.**

ORCID iD: 0000-0003-2659-1331

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

Veliko Tarnovo, Bulgaria

E-mail: lazarov@live.uni-vt.bg